

‘Ik wil **eerlijk** zijn tegen mijn dochters’

*Oud-politicus Klaas Dijkhoff is zoon van een militair en was minister van Defensie. Hij heeft nu de tv-serie **Klaas aan het front** gemaakt. Daarin stelt hij de vraag: is Nederland voorbereid op een oorlog?*

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: EDDIE MOL, PRIVÉBEZIT

Navo-chef Mark Rutte schokte Nederland met zijn rede in december 2025 in Berlijn. In de Duitse hoofdstad zei Rutte onder meer: “Rusland heeft oorlog teruggebracht naar Europa. Wij moeten voorbereid zijn op een schaal van oorlog zoals onze groot- en overgrootouders meemaakten.”

Het toeval wil dat Rutte’s voormalige partijgenoot én oud-minister van Defensie Klaas Dijkhoff voor de EO een televisieprogramma over de oorlogsdreiging heeft gemaakt. “Zeg er iets over in je speech, zei ik nog tegen Mark.” Dijkhoff lacht. “Nee, hoor. Maar ik vind het goed dat hij de urgentie onderstreept, want het past bij het beeld dat ik kreeg bij het maken van deze serie. Wat we bij het begin van de opnames nog als dreiging beschouwden, vindt al plaats. Ik hoef niet meer te vertellen dat het theoretisch mogelijk is dat de Russen met drones boven onze vliegvelden gaan vliegen, want onlangs gebeurde dat en moest de Nederlandse luchtmacht ingrijpen. Het maakt het programma actueler.”

Het wekte wel verbazing dat u een tv-programma heeft gemaakt. Hoe kwam dit tot stand?

“Ik ben vaker door tv-programma’s gevraagd, meestal als deelnemer. Vaak zeg ik nee. Maar het onderwerp van dit programma vind ik erg belangrijk. Ik groeide op in West-Duitsland, waar mijn vader als beroepsmilitair was gelegerd. Iedereen daar was militair, dat was vanzelfsprekend. We zaten vlak bij de Muur en ik wist al jong: daarachter ligt de dreiging, daarom zijn we hier. Toen we later naar Nederland verhuisden verbaasde ik me erover hoe anders er hier over het leger werd gedacht. Gelukkig is dat nu aan het veranderen.”

Waarom bent u zelf geen militair geworden?

“Ik heb als soldatenzoon altijd veel affiniteit met Defensie gehad, maar had het idee dat mijn talenten elders beter tot zijn recht kwamen. Ik heb onderzoek gedaan naar oorlogsrecht en wapentechnologie en promoveerde op het proefschrift *War, law and technology*. Veel dingen waarvan ik me toen afvroeg hoe die zich zouden ontwikkelen, zie ik nu gebeuren. Ik schreef al over onbemand materieel, zoals drones. We zien nu in Oekraïne dat Russische soldaten zich overgeven aan drones en aan onbemande wagentjes die achter de

linies worden gebracht. Die surrealistische manier van oorlog voeren heb ik toen onderzocht.”

En dat zien we terug in ‘Klaas aan het front’?

“Onder meer. We bekijken ook welke dreigingen er zijn. Het klassieke beeld van oorlogsvoering, waarin de vijand op een dag aan de grens staat met tanks, is totaal veranderd. Oorlog voeren is vager en hybride geworden. Hoewel we officieel niet in oorlog zijn met Rusland, ondermijnen ze ons al geruime tijd. Naast de drones boven onze vliegvelden, ronselen ze pubers om zwakke netwerken op te sporen zodat ze computers van de overheid kunnen hacken en spioneren ze volop. Hoe moeten we dat zien? Wat doet Defensie daartegen? En zijn wij klaar voor zo’n oorlog? Ik probeer daar antwoorden op te krijgen.”

U was zelf in 2017 korte tijd minister van Defensie in Rutte II. Poetin had toen de Krim al bezet. Hebben we destijds verkeerd gehandeld?

“We werden destijds net een beetje wakker. Bezuinigingen werden gestopt, we gingen meer investeren in Defensie. Het was een kantelpunt. De Europese Unie >

Ze zullen **robuuster** en **weerbaarder**
moeten opgroeien dan mijn generatie'

en de Navo zijn nu hard bezig met een inhaalslag. Maar het worden spannende jaren. Want Rusland weet: als we nog vijf jaren wachten, treffen we een sterker Europa dan nu. Daarbij komt een belangrijke factor die we niet zagen aankomen: Donald Trump en zijn regering.”

Wat heet. De Verenigde Staten vinden dat Europa in verval is en zich laat om-volken. Hoe kijkt u daartegenaan?

“Waar eerdere Amerikaanse presidenten dringend doch vriendelijk tegen Europese Navo-landen zeiden: neem meer eigen verantwoordelijkheid op het gebied van Defensie, brengt Trump die boodschap niet zo vriendelijk en minder diplomatiek. Zijn visie is dezelfde als die van Poetin. De onlangs door zijn regering gepresenteerde Amerikaanse veiligheidsstrategie bewijst dat weer. Wat ze roepen vind ik zo onvoorstelbaar dat ik soms zit wachten tot Ralph Inbar of Frans Bauer binnenkomt en roept: ‘Gefopt, u zit in Bananasplit!’ Maar ze menen het echt en richten zich minder op Europa. Waarvoor het nog belangrijker is dat wij als Europese landen sterker staan en onze eigen Defensie opschalen. Gelukkig zijn we daar inmiddels van doordrongen. Ik zie dat Defensie zich met meer middelen en mensen goed voorbereidt om een confrontatie te voorkomen. Maar onder de gewone burgers is er nog veel te winnen. We moeten meer doen dan alleen een overlevingspakket in huis halen. Dat is erop gericht om het drie dagen zonder stroom, water, gas en boodschappen te kunnen volhouden als het misgaat. Omdat de overheid denkt drie dagen nodig te hebben om de boel weer op orde te hebben en de hulpverlening op gang te brengen. Maar wat doen we als het écht misgaat?”

Emigreren is een optie. Waar zou de familie Dijkhoff dan heen gaan?

“Vroeger wilde ik altijd naar Amerika. Ik zag het als een land waarmee we onze waarden en belangen deelden. En waardeerde hun hulp tijdens de Tweede

PASPOORT

NAAM Klaas Henricus Dominicus Maria Dijkhoff

GEBOREN 13 januari 1981 in Soltau, West-Duistland

PRIVÉ Getrouwd, twee dochters

OPLEIDING Studeerde rechten in Tilburg, promoveerde in 2010 op oorlogsrecht

CARRIÈRE Sinds 1998 politiek actief voor de VVD. Begon lokaal in Breda, kwam in 2010 voor die partij in de Tweede Kamer. Was staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (2015-2017), minister van Defensie (2017) en fractievoorzitter (2017-2021). In 2021 stapte hij uit de politiek en begon een eigen adviesbureau. Daarnaast is hij commissaris bij NS en voetbalclub PSV en bestuurslid denktank Voor Ons Nederland. Met Gert-Jan Segers maakt hij de populaire podcast Dijkhoff & Segers.

Wereldoorlog, waardoor we nu in een democratie leven. De VS kom ik nu waarschijnlijk niet meer binnen met mijn socialmediageschiedenis. Maar we hebben daarvoor ook geen plannen. Ik zie liever een weerbaar Nederland.”

Bent u bezorgd over de toekomst van uw dochters?

“Zeker, maar het is geen verlamrende zorg. Meer het besef dat ze in een andere wereld opgroeien dan ik. Mijn wereld leek alsmáar veiliger te worden en leuker, tot de aanslagen op de Twin Towers in New York op 11 september 2001. Niet alleen de Russen vormen een dreiging; de wereld kan economisch in blokken uiteenvallen, er zijn klimaatdreigingen. Ze zullen robuuster en weerbaarder moeten opgroeien dan mijn generatie. Ik probeer eerlijk en realistisch te zijn. Ze zijn nu zes en acht, ik ga ze niet bang maken. Dat doe ik ook niet met de kijkers van dit programma. Maar ik laat ze wel zien hoe het zit en wat mensen kunnen doen om zichzelf ertegen te verweren.”

U mist Den Haag niet? In uw podcast met Gert-Jan Segers wekt u de indruk de politiek nog altijd met veel interesse te volgen.

“Je kunt op veel manieren van waarde zijn in de samenleving. Ik kies nu voor andere manieren. De politiek in de Tweede Kamer is een fascinerend werkveld. Ik heb er totaal geen spijt van dat ik daar jaren actief ben geweest. Maar het is ook een baan die offers vragen van je omgeving en jezelf. Daarom moet je het niet oneindig blijven doen. Maar ik volg het inderdaad nog altijd op de voet. Voordat ik politicus werd, was ik een geïnteresseerde burger. Dat ben ik nu weer. En burger zijn is het belangrijkste ambt dat je kunt hebben in een democratie. Ik vervul dat met plezier.”

**> KLAAS AAN HET FRONT |
MAANDAG | NPO 1 | EO | 21.30**